GŁOS POMORSKI

Nr. 201 — Rok 2. (GAZETA POMORSKA) **Numer pojedyńczy 25 mk.**

Prenumerata miejscowa: W ekspedycji mies. **330** mk., kwart. **1140** mk. Przedpłata na poczcie miesięcznie **413** mk., kwartalnie **1254** mk. — W razie nieprzewidzianych wypadków jak strejki, przeszkody techniczne itd. prenumeratorzy nie mają prawa żądania niedostarczonych numerów lub zwrotu prenumeraty.

— — — Rękopisów nadesłanych nie zwraca się — — —

Dyrektor przyjmuje od godz. 10-tej do 11-tej przed południem. Redaktor Naczelny przyjmuje od godz. 11-tej do 12-tej w południe.

Rachunek bieżący: Bank Związku Sp. Zarobk. i Danziger Privat-Aktienbank Gdańsk i Grudziądz. P. K. K. P. Grudziądz. — Konto czekowe: **Gdańsk nr. 2980.**

Konto pocztowe: Kasa Oszczędności Oddzia w Poznaniu nr. 201193.

Miejsce płatności i wykonania: Grudziądz.

Ogłoszenia: Wiersz wysokości milimetra w dziale ogłoszeniowym na stronie 8-łamowej 25 mk., w dziale reklamowym na stronie 3-łamowej przed tekstem 170, wśród tekstu 200, za tekstem 150, dla zagranicy z wyjątkiem W. M. Gdańska i Niemiec 200% nadwyżki w markach polskich lub ich wartości walutowej. Dla W. M. Gdańska: wiersz wysokości milimetra w dziale ogłoszeniowym na stronie 8-łam. 2 mk niem., w dziale reklamowym na stronie i 3-łam. przed tekstem 12 mk. niem., wśród tekstu 15 mk. niem., za tekstem 10 mk. niem., dla Niemiec 50% nadwyżki. Za tłomaczenie 20%. — **Administracja nie przejmuje** odpowiedzialności za termin umieszczenia ogłoszenia Rachunki są płatne w 8 dniach; po upływie tego terminu dolicza się 5% ponad skonto bankowe.

Redakcja i Administracja: Grobiowa 27/29. | **GRUDZIĄDZ**, wtorek, dnia 29-go sierpnia 1922 | Telefon Nr. **50** i **51.**

Gen. Komisarjat Wyborczy.

Warszawa. (A. W.) Generalny Komisarz Wyborczy, dr. Bresiewicz rozpoczął już prace nad zorganizowaniem swojego biura. W krótkim czasie przystąpi on również do mianowania przewodniczących okręgowych komisyj wyborczych. Odnośne wnioski w tej sprawie już napływają. Niektóre ze stronnictw, mających prawo mieć swoich przedstawicieli w państwowej komisji wyborczej, już ich wyznaczyły i nazwiska ich podały do wiadomości Generalnego Komisarza Wyborczego Biura Komisarza Generalnego, znajdujące się obecnie w Min. Spr. Wewnętrznych, prawdopodobnie zostaną przeniesione do Zamku, gdzie są lokale najodpowiedniejsze na ten cel.

*

— **Ciekawy krakowski profesor.** Jak wiadomo odbywały się kursy wakacyjne dla inspektorów szkolnych na Pomorzu. Brało w nich udział około 30 uczestników.

Jednym z wykładających miał być p. Sawicki prof. geografji. Na pierwszym wykładzie oświadczył, że Polska z powodu swego położenia gograficznego musi być krajem o charakterze międzynarodowem, a nie polskiem.

Uczniowie — pp. pomorscy. inspektorzy szkolni — byli atoli innego zdania i profesor, wykładającego o „geograficznej teorji polskiej międzynarodówki bardzo niegościnnie wygwizdywali, wychodząc ze słusznego poglądu, że może i w tym owym mózgu krakowskim wylęgają się pomysły międzynarodówki, że jednak na polskim Pomorzu, które 150 lat walczyło o swą polskość, pojęcie Polski będzie zawsze i urzędowo i państwowo jednolicie polskie.

Trzeba tylko wyrazić zapytanie, jakie są dane miarodawcze dla wysyłki prelegentów, skoro taki typ „uczonego" jak prof. Sawicki przybywą na Pomorze.

Przytem drugie pytanie, czy władze pouczyły p. p. profesora, że polski pedagog, — którym pan Sawicki chce być i urzędowo jest — wykładać powinien narodowo-państwowe teorje polskie, a nie zasady wysane z programu międzynarodówki żydowsko-socjalistycznej.

Pp. inspektorom na Pomorzu, którzy brali udział w powyższym kursie należy się szczere uznanie za wykomplementowanie międzynarodowego prelegenta.

*

Szkoła sztabu generalnego w Katowicach.

Katowice, (Pat.) Przybyła tu wycieczka szkoły sztabu generalnego, którą zaszczycił swą obecnością generał Dupont, szef misji francuskiej. Wycieczka prowadzona jest przez generała Żygadłowicza orz oficerów armji francuskiej. Liczy ona około 150 osób.

Dr. Wierzbicki dyrektorem teatru w Katowicach.

Katowice, (Pat.) Towarystwo Teatru Polskiego w Katowicach powierzyło kierownictwo tegoż teatru drowi Tadeuszowi Wierzbickiemu byłemu dyrektorowi opery w Poznaniu i Bydgoszczy.

Na Trockiego znów dokonano zamachu.

Bordeaux, (Pat.) — P. R. Sztokholmska „Svenska Dagbladet" donosi o nowym zamachu, dokonanym na Trockiego, który zresztą wyszedł cało. Sprzysiężeni usunęli szyny na torze kolejowym drogi żelaznej moskiewsko-petersburskiej, gdzie miał przechodzić pociąg, wiozący Trockiego.

Lloyd George niespodziewanie wrócił.

Londyn, (Pat.) — Havas. Z kół poinformowanych donoszą o niespodzianem przybyciu Lloyd George'a do Londynu w dniu dzisiejszym z miejscowości Cr[illegible]eloth w północnej Walii, gdzie przebywał na odpoczynku.

Niemcy boją się „inwazji słowiańskiej".

Katowice, (Pat.) Landrat niemiecki powiatu kładzkiego wskazuje w odezwie na wielkie niebezpieczeństwo, polegające na tem, iż Czesi i Polacy kupują tam domy, restauracje i inne realności. Landrat wzywa, aby wydano natychmiast ku ochronie ziemi przeciwko obcym odpowiednie rozporządzenie i twierdzi, że ochrona granicy jest niedostateczna.

Francja cofa represje przeciw Niemcom?

Strasburg, (Pat.) Havas) — Sekwestr aktywów niemieckich w bankach Alzacji in Lotaryngji z dniem dzisiejszym został zawieszony.

*

Sprawa Austrji.

Zaprzeczenie włoskie.

Rzym. (Pat.-W. B. K.) „Giornale di Roma" podaje, że Schanzer w rozmowie z dziennikarzami w Weronie zaprotestował przeciwko twierdzeniu, jakoby Włochy zamierzały mieszać się w wewnętrzną politykę Austrji.

Wiedeń. (Pat.) „Neues Wiener Abendblatt" donosi, że wedle telegramu półurzędowej agencji Awala, odbywa się między Belgradem, Pragą i Bukaresztem wymiana myśli w sprawie Austrji. Z głosów pism belgradzkich stojących bliżej rządu można jednak poznać, że rząd belgradzki jest wysoce zaniepokojony planem Włoch i chce nakłonić państwa Małej Ententy do solidarnego stanowiska w kwestji austrjackiej Dzienniki belgradzkie oświadczają, że Jugosławia, Czechosłowacja i Rumunja porozumiały się, aby sprawę austrjacką jak najpewniej rozpatrzeć i żeby były skłonne zapobiedz upadkowi Austrji.

*

Akcja P. S. D.

Warszawa. (Tel. wł.) „Gaz. Warsz." donoszą z Krakowa. Komitet wykonawczy Polskiego stronnictwa demokratycznego powziął na posiedzeniu, odbytem przed paroma dniami uchwały następujące: utworzenie centr. komitetu wyborczego P. S. D. na zachodnią Małopolskę, wejście w styczność z Unią narodowo-państwową (D. U. P.) w Warszawie i wejście w porozumienie z organizacjami żydowskiemi w zachodniej Małopolsce, stojącemi na gruncie państwowości polskiej. Raz nareszcie sprawa została postawiona jasno — P. S. D. i D. U. P. otwarcie przyznali, że do wyborów pójdą łącznie z Żydami.

Podwyżka pensji emerytów.

Warszawa. (Tel. wł.) Na ostatniem posiedzeniu rady ministrów uchwalona została podwyżka pensji emerytów państwowych o 50 proc., przyczem zasiłki, przyznane im dwukrotnie w wysokości 7 000 marek i 14 000 marek mają odpaść.

Ponieważ dla pewnej ilości emerytów po zastosowaniu 50-procentowej podwyżki i równoczesnem odjęciu im wspomnianych zasiłków pensja będzie wynosiła mniej, niż pobierali dotąd z uwzględnieniem zasiłków, przeto ministerjum skarbu wyjaśnia, że zastosowanie podwyżki 50-procentowej ma tylko miejsce o tyle, o ile pobory emerytów teraz nie będa mniejsze od poprzednich.

Związek obrony Kresów Zachodnich.

Poznań. Dziś w poniedziałek o godz. 11, w sali biblioteki uniwersyteckiej w Poznaniu rozpoczyna obrady zjazd konstytucyjny rady naczelnej Związku obrony Kresów Zachodnich. Porządek dzienny obejmuje sprawozdanie z dotychczasowej działalności Związku, zatwierdzenie statutu, najbliższe zadania związku, ukonstytuowanie rady naczelnej Dotychczasowy zarząd Związku obrony kresów zachodnich stanowią: dr. Ludwik Mycielski, prezes, Władysław Berkan, dr. M. Głowacki, dyr. Mieczysław Korzeniowski, Wincenty Zentkeler. W komitecie zasiadają: pos. Wojciech Korfanty, red. dr. Stanisław Kozicki, ks. prałat Stychel, Stefan Żeromski i inni

Min. Darowski na G. Śląsku.

Warszawa. (Tel. wł.) W sobotę powrócił z Katowic minister pracy i opieki społecznej p. Darowski wraz z towarzyszącymi mu wyższymi urzędnikami. Minister odbył kilka konferencji z wojewodą śląskim Rymerem i wicewojewodą Żmrawskim oraz zapoznał się z miejscowemi potrzebami rzesz robotniczych. Specjalną uwagę poświęcił sprawie ubezpieczeń i bezrobocia. Paląca w obecnej chwili sprawa aprowizacyjna była przedmiotem specjalnego posiedzenia, w którem uczestniczyli oprócz wojewody i wicewojewody minister Darowski i minister przemysłu i handlu Strassburger.

50-cio proc. podwyżka płac urzędników.

Warszawa. (Tel.) Minister Skarbu p. Jastrzębski odstąpił od swego pierwotnego stanowiska odmownego, co do dalszych zasiłków dla urzędników państwowych i odbył konferencje, w wyniku której postanowił wnieść na Radę ministrów projekt podwyższenia płac urzędników o dalszych 50 proc. Pozatem od 1 września ma być zniesiona 4 klasa miejscowości, stanowiąca podstawę do wymiaru uposażenia urzędników.

Fabryka paszportów.

Warszawa. (Tel. własn.) „Gaz. Poranna" donosi: Wydział polityczny policji państwowej w Warszawie natrafił na ślad fabryki fałszywych paszportów Obserwacje prowadzone w tym kierunku, stwierdziły że fabryka miała swoje filje w Brześciu i Białymstoku centrala zaś znajdowała się w Warszawie.

Hersztami fałszerzy byli żydzi Judel Lamentowicz i Moszek Cukier, obaj zamieszkał przy ul. Dzikiej 12 W chwili, gdy polica wkroczyła do mieszkania fałszerzy, żona Cukiera wyrzuciła oknem blankiet paszportowy, stojący jednak przed oknem posterunkowy manewr zdemaskował.

Dwaj inni wspólnicy fabryki zamieszkiwali przy ul Nowokarmelickiej 3 i tu również jeden z nich, mianowicie Jankiel Gutman, wymeldowany był niewiadomo dokad, drugi zaś Lejba Szmulwicz jest zameldowany w Białymstoku, faktycznie jednak mieszkał w Warszawie tu jednak nie był meldowany

Podczas rewizji przeprowadzonej u obu znaleziono wiele fotografji, przeznaczonych do paszportów, papieru i znaczną ilość pozwoleń, wydanych przez władze amerykańskie na przejazd do Ameryki dla osób, którym fałszerze przygotowali paszporty. Za 1 paszport pobierano od 500 000 do miljona marek. Wizy na paszporty dawano również fałszywe.

Fabrykanci posiadali licznych agentów, którzy wyszukiwali klientelę. Klientów ściągano przeważnie z kresów, w tym celu też istniały filje na kresach, które również zostały zdemaskowane. Fałszerze byli tak ostrożni, że paszporty wyrabiali tylko dla tych, którzy mieli rekomendacje ich agentów.

W tych dniach dalsze dochodzenie w tej sprawie przekazano urzędowi śledczemu m. Warszawy. Dotychczas zaplątanych do powyższej afery aresztowano 12 osób. Stwierdzono, że bardzo wielu popisowych, przeważnie z kresów, wyjechało do Ameryki za paszportami, fabrykowanymi przez wspomniana szajkę.

*

Nowy sposób agitacji bolszewickiej.

Moskwa (AP.) W tych dniach wysłano za granicę siedm skrzyń popiersi bronzowych przedstawiających Lenina, Trockiego, Sinowiewa, Radtka i innych przywódców rządu sowieckiego.

*

Wykolejenie pociągu.

Wiedeń. (Pat.) Wedle doniesienia z Paryża, pociąg pospieszny Paryż-Lille wykoleił się w pobliżu Donat. 7 osób rannych.

*

Posiedzenie Rady Miejskiej w Grudziądzu.

odbyło się w ubiegłą sobotę. Zagaja mec. Szychowski. Magistrat podaje do wiadomości o zwyczajnej rewizji Głównej Kasy Miejskiej, elektrowni i gazowni za miesiąc lipiec 1922 roku.

Przewodniczący komunikuje, że radni pp. Paluszkiewicz i Kubiak złożyli swe urzędy. Taksamo p. Baranowski, który wyprowadza się do Bydgoszczy. W miejsce p. Kubiaka wstępuje p. Plona.

Miasto podzielono na 24 okręgi wyborcze. Do Okręgowej Komisji Wyborczej wybrano pp. Bończyńskiego, Gańczę i ich zastępców pp. Rzoskę i Spornego w celu przeprowadzenia wyborów do Sejmu i Senatu.

Następnie wybrano członków do Obwodowych Komisji Wyborczych w ilości 72 i tyluż zastępców wybrano (po 3 do każdej z 24 komisji).

Na wniosek Magistratu zmieniono nazwy ulic dawn. Szosej i Kwidzyńskiej. Pierwsza ulica pozostaje ulicą Stara, druga ulica Wybickiego.

Wniosek o zatwierdzenie uchwały Magistratu dot. ustalenia norm wysokości dodatku komunalnego od zasadniczego państw. podatku przemysłowego (200 procent dla przedsiębiorstw zajmujących się wyszynkiem alkoholu, 100 proc. dla innych przedsięb. handlowych i handlu jarmarcznego, 75 procent, dla przemysłowych, żeglugowych, 25 procent na rzecz Izb Handlowych) przyjęto jednogłośnie.

Radny p. dyr. Poszwiński referuje o opodatkowaniu na fundusz Teatru Pomorskiego wszystkich koncertów, zabaw i widowisk. Fundusz w ten sposób uzyskany da możność wspomożenia Teatru bez obciążenia ludności. Statut ten obowiązuje do odwołania. Opłata ma wynosić nie 10 marek lecz 20 marek od biletu. Wyjątek tworzą bilety do Teatru Miejskiego aż do wysokości 300 marek, aby dać możność najszerszym warstwom ludności pracującej.

Radny p. Reder nie zgadza się na to, że dwa teatry są zwolnione od podatków. Żąda, aby ściągać 10 procent także od teatrów i to procentualnie. Wywody te odpiera radny Poszwiński i stwierdza, że ściąganie opłaty przez niego proponowanej wraz z zyskami z biletów teatru miejskiego przyniesie około 5 mijonów marek. Proponuje przyjęcie wniosku.

Radny Stuhldreer zwraca uwagę, że rada nie jest kompetentną do powzięcia uchwał, bo jest tylko 20 radnych.

Radny dyr. Poszwiński ubolewa, że koledzy radni z niemieckiej grupy nie umieją w obecnej chwili uznać potrzeb placówki kultury polskiej, podczas, gdy radni Polacy swego czasu godzili się lojalnie na zwolnienie niemieckiego teatru z podatku.

Posiedzenie przerwano na ¼ godziny.

Radny p. poseł Reder w swojej gorączkowości nazwał uchwały Rady Miejskiej przyznające zwolnienie tak teatru miejskiego jak i teatru niemieckiego „haniebnen". Niewątpliwie p. poseł Reder przekroczył swobodę wyrażania się i obraził całą Radę. To też pp. Niemcy nie mieli powodu usunięcia się ze sali dekompletować Rady Miejskiej. To też p. dyr. Poszwiński słusznie zaznaczył, że polscy radni muszą zastrzedz się przeciw temu występowaniu Niemców i równocześnie zastrzedz sobie ewentualne wnioski, wobec zachowania się frakcji niemieckiej.

W istocie swej Niemcom chodziło o coś innego, mianowicie, by wyjściem swoim zademonstrować przeciw wnioskom na rzecz Teatru Pomorskiego jak instytucji miejskiej, ale przytem i polskiej, z czem zdradził się radny p. Partikel w uwagach do p. prezesa Rady Miejskiej.

Z uznaniem trzeba stwierdzić, że z radnych niemieckich pp. Stuhldreher, Goetze i Witkowski zajęli stanowiska poprawne i nie demonstrowali.

Po ½-godzinnej przerwie mec. Szychowski stwierdza, że p. poseł Reder orzekł, iż uchwała R. M. była haniebna. Uchwały R. M. nie mogą być haniebne, wobec tego powołuje p. Redera do porządku.

Obrady wznowiono.

Radny p. Poszwiński prosi o przyjęcie wniosku. Wniosek z poprawką p. Redera ściągania 30 marek opłaty od biletów od widowisk przyjęto.

Radny p. Stuhldreer referuje o podatku mieszkaniowym. Statut o podatku mieszkaniowym na rzecz Kasy Miejskiej według projektu uchwalonego przez Komisję Skarbowo-Budżetową ma być zatwierdzony. Sublokatorzy tego podatku nie płacą.

Radca Lipowski oświadcza, iż obecne ciężkie położenie, miasto zmusza do ściągnięcia tego podatku, bo inaczej nie pokryłoby budżetu itd. Podatek ten ma być pobierany na podstawie roku 1914. Dla 2 pokoi wynosi podatek 640 marek rocznie, 3—4 pokoi 1350, od 5 przeciętnie 2500 marek, od 6 pokoi 3500, od 7 pokoi 4500 marek, od 8 pokoi 6600 marek, od 9 pokoi 8450 marek.

Projektowi temu sprzeciwia się p. Reder, który zaznacza, że obciąża to zanadto klasy pracujące i stawia wniosek, żeby mieszkania do 3 pokoi zostały zwolnione od podatku tego.

R. p. Sporny nie zgadza się na taksę ustawioną przez urząd podatkowy i prosi o zniesienie tego punktu z porządku obrad.

Prezydent Włodek oświadcza, że wniosek jest cofnięty.

Wniosek Magistratu o zatwierdzenie jego uchwały dot. wydzierżawienia tartaku przy ul. Dworcowej p. Olkowskiemu za 2 ½ pół miljona marek rocznej dzierżawy na 3 lata z zastrzeżeniem, iż dzierżawca postawi płot, który po upływie dzierżawy przechodzi na własność miasta, przyjęto. Po roku podwyższa się dzierżawa procentualnie w stosunku do płacy robotniczej. W razie potrzeby dzierżawca odstąpi część terenu do przeprowadzenia ulicy.

Na koszta, związane z przeprowadzeniem wyborów do Sejmu i Senatu uchwalono wyasygnować 1 miljon marek pol.

Wniosek o zatwierdzenie uchwały Magistratu dot. uchwalenia zmian w ordynacji podatku widowiskowego w m. Grudziądzu przyjęto jednogłośnie.

Za przedstawienia teatralne, koncerta podwyższa się podatek do 300 procent.

Następnie referuje p. Stuhldreer o podwyższeniu podatku na psy. Za pierwszego psa pobiera się 3000 marek, za każdego następnego psa 4000 marek rocznie. Za udzielenie fałszywych informacji lub w razie niezgłoszenia w przeciągu 14 dni podwyższa się podatek o 50 procent. Za psy, trzymane przez cały dzień na łańcuchu do pilnowania własności, za pierwszego psa 500 marek, za każdego następnego 1000 marek rocznie.

Radni Kitowski i Janiszewski proponują podwyższenie podatku od psów luksusowych. Radny p. Barańczak zwraca uwagę na zanieczyszczenie ulic przez psy i uważa, że to jest prawdziwą plagą.

Wniosek z poprawką pp. Ianiszewskiego i kolegów o podwyższenie podatku od psów luksusowych za pierwszego na 5000 marek, a za każdego następnego na 10 000 marek, podaje przewodniczący do rozważenia. P. Deja sprzeciwia się podwyższeniu.

Referent p. Stuhldreer prosi o przyjęcie wniosku Magistratu. Wniosek ten przyjęto z poprawką p. Ianiszewskiego.

Prezydent Włodek referuje o sprawie zawarcia kontraktu między gminą a właśc. przetworni padlin p. Cretti w Czystochlebiu. Rada miejska zgadza się na wniosek powyższy.

Z dniem 7 sierpnja br. ustanawia się następujące normy za ubój, konia 3600 marek, sztuki bydła rogatego 3600 marek, za świnię 1700 marek, sztuki bydła małego 900 marek.

Na budowę mostu przez Trynkę na ulicy Groblowej Rada Miejska ma uchwalić 8 miljonów 745 350 marek, która ta suma ma być pokryta z funduszu pożyczek.

Prezydent Włodek oświadcza, iż most ten grozi zawaleniem. Jest nowy projekt, którego koszta miały wynosić 18 miljonów. Rozpisano więc konkurs. Zgłosił się p. Jakubowski z powyższym projektem. Stary most zostaje, a nad nim będzie wzniesiony cienki most betonowy nowy (rodzaj drugiego mostu).

Po dłuższej dyskusji Rada Miejska uchwaliła przystąpić do budowy mostu przez p. Iakubowskiego.

Następnie Rada Miejska zgadza się na wyasygnowanie 50 000 marek z roczną składką w wysokości 10 tysięcy marek dla Tow. Opieki Kulturalnej nad Polakami zamieszkałymi za granicą im. Mickiewicza i przystąpić jako członek do tegoż towarzystwa.

Na naprawienie drogi prowadzącej od szosy chełmińskiej do restauracji Strzemięcin uchwalono 3 miljony marek.

Radny Deja referuje o wniosku dot. zniesienia jarmarków kramnych od 1 stycznia n. r. począwszy. Uchwała już raz była na forum R. M. powzięta, ale jak radny Wawrzynkowski stwierdza, to ostatni jarmark inaczej się przedstawiał jak przedtem, bo kupcy nasi zbijali ceny jarmarcznych kupców.

Radny p. Sporny jest za zniesieniem jarmarków, stwierdza, że kupiectwo nie boi się konkurencji, kupiectwo zawsze będzie się starało zadowolić ludność. R. p. Reder nie widzi powodu zniesienia jarmarków i zaznacza, że kupiectwo grudziądzkie tak czy tak pobiera towar swój od Żydów.

P. Wałęsa zwraca się przeciw zarzutowi stawionemu przez p. Redera, jakoby kupcy brali swój towar od Żydów. Stwierdza, że to się zgadza, ale nie ma czysto polskich firm, które by mogły dostaczyć towaru.

R. p. Poszwiński stwierdza, że zniesienie jarmarków nie spędzi Żydów z placu. Jest potrzebna samopomoc społeczna. Najazd żydowski trzeba ukrócić. Referent Sporny nie jest konsekwentny, bo chce zniesienia albo przeniesienia na inne miejsce jarmarków.

Radny p. Sikorski proponuje dopuszczenie domokrążnych z Pomorza tylko. P. Wałęsa zaznacza o ile będzie się popierało przybywających z poza Pomorza handlarzy, to paskarstwo się wzmoże. P. Sporny stwierdza, że zaczepiano kupiectwo, iż tylko w dzień jarmarku zniżano ceny. Dziwi się, że klasa pracująca gdzie indziej taniej ma kupić, jak w Grudziądzu. Sprzeciwia się dopuszczeniu Żydów na jarmark.

Radny p. Reder zarzuca p. Wałęsie, że oświadczył, iż napewno mają przeciwnicy wniosku jakieś zobowiązania wobec Żydów.

Mec. Szychowski stwierdza, że sprawa tego wniosku nie jest jasną, bo R Miejska 10 lipca br. uchwaliła, aby jarmarki znieść. Ponieważ jednak jarmarki są zapisane, więc Magistrat zaznaczył wówczas, że jarmarki możnaby dopiero znieść 1 stycznia 1923 r.

Radny p. Poszwiński prosi o odłożenie tej sprawy na następne posiedzenie,

Radny p. Reder stawia wniosek o uchwalenie, aby jarmarki się odbywały.

Wobec tego radni z ramienia kupiectwa opuścili demonstracyjnie salę obrad.

Prezydent Włodek stwierdza, że stanowisko Magistratu jest takie, że nie można nic w tej sprawie uchwalić, ponieważ jarmarki są rozpisane do końca roku.

Sprawa została odłożona bez uchwały.

Radny Stuhldreer referuje o podwyższeniu ceny za wodę na 70 marek.

W wyskusji zwracano się ogólnie przeciwko 100-procentowej podwyżce. W tym kierunku przemawiali pp. Poszwiński, Wawrzynkowski i Suchożebrski.

Prezydent Włodek w imieniu Magistratu zgadza się na podwyższenie do 50 marek. Przyłącza się do tej propozycji radny p. Poszwiński. Wniosek ten upada.

Po wywodach pp. Spornego, Deji i Poszwińskiego wniosek Magistratu w powtórnem głosowaniu przyjęto, aby pobierać 50 marek za wodę.

Radny p. Poszwiński: Min. Spr. Wewn. nosi się z zamiarem uchylenia poboru podatku od przyrostu wartości, co miastu uczyni 40 miljonów marek straty. Rezolucję protestującą przeciw tym zamiarom przyjęto.

Następnie rozpatrywano wniosek Związku Lokatorów w sprawie utworzenia Komisji Mieszkaniowej. Zdecydowano aby komisja na następnem zebraniu przedstawiła sprawę dokładnie.

W końcu uchwalono dla naprawienia Tuszewskiej Grobli 1 800 000 marek pol.

pal.

Przerwanie robót przy budowie portu w Gdyni?

„Gazeta Gdańska" donosi z Gdyni: Rozeszła się tu w tych dniach alarmująca pogłoska, że roboty przy budowie portu mają być raptownie przerwane. Podobno wymówiono już pracę robotnikom, pracującym w porcie. Przyczyną brak funduszów.

Traktujemy wiadomości te jako „pogłoski", gdyż tak nieprawdopodobnie brzmią. Przerwanie robót w obecnym ich stadjum byłoby zmarnowaniem tych miljonowych wkładów, które dotychczas porobiono. Molo imponujące, wzbudzające zachwyt u fachowców zagranicznych dla pracy inżynierów polskich — w razie przerwania robót — stałoby się pastwą fal i wiatrów. Jest ono na razie szkieletem bez ubezpieczenia i umocnienia wewnętrznego. Prace około umocnienia tego powinne były rozpocząć się jeszcze w lecie, aby zaczątek jedynego portu polskiego mógł wytrzymać nawałnice srogich burz zimowych.

Zapowiedź więc raptownej przerwy w robotach wydaje się wprost nie do wiary. Niestety pogłoski utrzymują się i znajdują podobno potwierdzenie w kierownictwie robót. Pogłoski te podziałały deprymująco i na ludność miejscową i na koła bawiących tu letników.

Jeżeli odpowiadałyby one rzeczywiście prawdzie, należałoby wszcząć alarm i pobudzić całę polską opinję publiczną do czujności. Przedewszystkiem opinja żądać powinna wyjaśnienia, na czyje zarządzenie roboty mają być przerwane i kto bierze odpowiedzialność za majątek narodu, któremu grozi zniszczenie. Prace około budowy portu w Gdyni zby daleko zostały posunięte, zbyt wiele pieniędzy kosztowały, by jednem rozporządzeniem władzy jakiejś mogły być przerwane. Raczej nie należało ich rozpoczynać! W każdym razie wobec powszechnego zaniepokojenia potrzebne jest urzędowe wyświetlenie. Nie należy lekceważyć też momentu innego: obok strony finansowej, kóra wchodzi tu w grę, fakt przerwania robót wywarłby fatalne wrażenie w oczach kraju i zagranicy. Znaczyłoby bowiem, że Polska rezygnuje z myśli budowy własnego jedynego portu.

Równocześnie z powyższą korespondencją otrzymaliśmy z innej poważnej strony potwierdzenie owych niepokojących pogłosek. Sądzimy, że z Warszawy nadeszło jakieś niefortunne zarządzenie, które prawdopodobnie nie jest decydującem. Tembardziej rzecz powinna być publicznie poruszona i obudzona czujność społeczeństwa.

Wiadomości bieżące.

Kalendarz: Wtorek, Ścięcie św. Jana, Wschód słońca 5.4, zachód 6.57. Wschód księżyca 12.16, zachód 9.51.

Porządek nabożeństwa w kościele garniz. W niedziele i święta dla wojska od 9-tej, dla ludności cywilnej, o 11^{30}, w dni powszednie msza św. o 7-mej. Nieszpory o godzinie 4-tej.

—** **Sprostowanie.** Z urzędu rent wojskowych komunikują nam: Renty wojskowe nie będą wypłacane 1 i 2-go września, tylko 29 i 30-go bm.; a renty cywilne 1 i 2-go września.

—** **Czyżby znowu pogoda?** Dzisiaj znowu słońce świeci. Rzadki ten w ostatnich czasach objaw witanym chyba jest przez wszystkich z entuzjazmem. Ostatnie dni z małemi wyjątkami były deszczowe, ponure nawskroś wykluczały wszelką zabawę na świerzym powietrzu. To też smutno było w mieście i w parkach, bo zdawało się, że nie dożyjemy już słonecznych dni w sezonie letnim. Czyż dziwić się wtedy, że wszystko podrośnie wita błękitne jak lazur niebo i wesoło uśmiechnię to słońce, jakoby zagrzewające każdy kącik na tym padole łez. Najwięcej oczekiwaną chyba była pogoda przez rolników. Kłopotliwy stan żniw niejedną narzucił im troskę na przyszłość a ciągły deszcz odbierał ostatnie widoki naprawiania złego.

Już dziś słyszeć można głosy, choć słońce tak przekonywająco świeci, czyżby to nie tylko złudzenie? Bo mieliśmy tyle słonecznych chwil w deszczowym czasie, lecz to właśnie tylko były chwile które prędko minęły. Żywimy nadzieję, że dzisiejsza pogoda potrwa nadal i odszkoduje na za minione dni niepogody. Może doczekamy się tej osławionej złotej polskiej jesieni zamiast tej u nas tak częstej złotnej nadbałtyckiej

—** **Urząd stanu cywilnego** zanotował za czas od 19 do 25 sierpnia 1922 r. następujące zgony: Bufetowy Adam Aull, 63 lat, Zygmunt Pawłowski, 2 lata, uczeń bankowy Friedrich Künart 17 lat, Stanisław Filcek, 2 miesiące, Gertruda Szadówna 4 miesiące, Mieczysław Bazera, 1 miesiąc, Kazimierz Józef Gorgul, 5 miesięcy, Edmund Cieszyński 2 miesiące, Walerja Derdzińska 2 lata, Marta Zielińska, 2 lata i 5 miesięcy, Zenon Alojzy Kruszewski, 1 rok i 3 miesiące, Feliks Alfons Śmigócki 8 miesięcy, Wiktorja Tkaczyk, 11 lat.

Ślubów zawarto 5. Urodzeń płci męskiej 19, płci żeńskiej 15.

—** **Pod adresem stacji kolejowej w Grudziądzu.** Codziennie ranny pociąg do Gardeji odchodzi z I peronu, napisy jednakowoż wskazują „do pociągu do Gardeji na drugi peron". Z tego powodu wszyscy podróżujący nie obeznani z tą tajemnicą fatygują się, niektórzy z ciężkiemi pakunkami, na drugi peron i oczekują tam swego pociągu do Gardeji, na co i napisy na peronie wskazują. Naczelnik ruchu i urzędnicy kolejowi, nie troszcząc się bynajmniej o tych daremnie czekających, którzy nieraz tak długo czekają, aż im kto z łaski wskaże, iż pociąg do Gardeji odchodzi na innym peronie, — no i często okazuje się, że pociąg już odjechał!

Nie jest to oburzające lekceważenie publiczności? Czas najwyższy, ażeby zarządzono odpowiednie zmiany napisów, lub jaką osobę tam postawiono, któraby tę tajemnicę podróżującym codziennie tłumaczyła.

Jeden z podróżujących.

Sprawozdanie z rybołóstwa morskiego za miesiąc lipiec 1922 r.

Ilość rybaków	Ilość łodzi		1. Ilość ryb złowionych w kilogram. 2. Cena w markach pol. za kilogram						Ogólna ilość złowionych ryb w kilogram.	Ogólna wartość połowu
	motorowych	nie motorowych		łosoś	węgorz	flądra	śledź	Breitlingi (szproty)	inne gatunki		
669	54	158	1.	—	5.672	232. 790	—	—	15.925	251.387	22.129.500 mkp. i 2.577.740 mk. niem.
			2.	—	600 do 1003	80 do 400	—	—	400		

W lipcu łowiono przeważnie plastugi (flądry türboty i in.) przy pomocy gruntownków t. j. niewodów ciągniętych przez kutry. Połowy były dość dobre, chociaż wskutek wiatrów odbywały się w ciągu miesiąca tylko 15 do 20 dni.

—** **Państwowe Seminarjum nauczycielskie** koedukacyjne z wykładowym językiem niemieckim w Grudziądzu (ul. Klasztorna 2) ogłasza konkurs na stanowisko dentysty zakładu. Poboty dentysty X kat. płac urzędn. normuje Dziennik urzędowy Min. W. R. i O. P. Rok V nr. 314/I. 1922. Z Instrukcją, odnoszącą się do tej posady można się zapoznać w kancelarji dyrektora od 4—5 godziny po południu. Zgłoszenia z aprobacją przesyłać trzeba do Kuratorjum O. Sz. P. w Toruniu.

Z Pomorza.

—** **ŁASIN. (Poświęcenie kamienia węgielnego).** W niedzielę, 20 8 odbyło się poświęcenie kamienia węgielnego pod budowę Zakładu Sióstr Felicjanek. Poświęcenia dokonał p. przewielebny ks. dziekan Krajewski. Akt, który złożono w murze, odczytał p. burmistrz Tomczyński. W krótkiej przemowie zachęcił przew. ks. Dziekan licznie zebraną publiczność do wspierania Zakładu tego ze względu na doniosłe cele jego.

Powstać ma tam ochronka dla dzieci, może i przytułek dla starców, może i szwalnia. Nie można z góry określić jak on się rozwinie, dlatego, że zakup i przebudowa pochłonęły już kilka miljonów marek. Do zakończenia jeszcze bardzo daleko, a tu pieniędzy brak..

Brak pieniędzy na to, co stanowić może nietylko o przyszłości biedaków, ale i możnych.

Na wszystkich zabawach, w różnych okazjach, grosz płynie na błahostki, sypią pieniądze na różne mniej ważne cele —, a my nie mielibyśmy zbudować tak zbożnego dzieła, jak Zakład Sióstr Felicjanek? — Otwórzmy serca, odmówimy sobie raczej jakiej chwilowej przyjemności, a postawimy dzieło wiekopomne.

SS. Felicjanki złożyły już w różny sposób dowód swej zdolności organizacyjnej. Dajmy im możność pracy, a zbudują wielkie dzieło. Pośpiech jest konieczny, gdyż na zimę trzeba budynek i pokryć i jako tako urządzić.

Nazwiska ofiarodawców i datki będą ogłaszane.

(Nauka w szkołach). Nauka w szkołach tutejszych rozpocznie się w poniedziałek dnia 28 sierpnia.

Dziatwa ma się zebrać we właściwych szkołach o godzinie 8,30, poczem katolicy udadzą się do kościoła katolickiego, a ewangelicy do ewangelickiego na nabożeństwa.

(Nowe koło Chrześcijańsko Narodowego Stronnictwa Pracy). Dnia 23. 8. zawiązało się tutaj koło Chrześcijańsko-Narodowego Stronnictwa Pracy.

Do Zarządu wybrano: p. dra Bednarka, p. aptekarza Dębskiego, p. Grochowskiego, kupca, p. Jabłońskiego, robotnika i p. Rochona, inspektora szkolnego pow. W najbliższym czasie zwołany będzie wiec.

—** **BORZECHOWO, pow. starogardzki. (Zatrucie robotników w domenie Piętowo).** W listopadzie 1921 r. postarał się rządca-pełnomocnik pan Ignacy Bogdański przy odbiórce okowity w gorzelni w Piętowie pow. starogardzki na drodze niedozwolonej o większą ilość okowity. Świadkiem tego był między innymi i kołodziej Andrzej Jędrzejewski z Piętowa, który wszystko, co widział, opowiadał dokładnie tamtejszemu ogrodowemu p. Anastazemu Jedwabskiemu i tegoż starszemu synowi Franciszkowi.

13 listopada w sobotę wieczorem 21 r. częstował p. Bogdański ową surówką robotników po skończonej pracy, przyczem ich nie ostrzegł, że wódka nie jest wcale mieszana z wodą. Przy tem piciu byli obecni m. i. prócz dwóch zatrutych, robotnicy Teofil Orlikowski i Dominik Stopa z Borzechowa, a z Piętowa m. i. Nigbur.

Skutki takiego postępowania były straszne, bo dwaj robotnicy: Stanisław Stopa z Borzechowa i Bernard Ossowski także stamtąd, stracili przez tę nieostrożność rządcy Bogdańskiego wskutek działania surówki na organizm swe życie. Przybyły lekarz z Zblewa p. dr. Schlosser stwierdził, że obaj zostali zatruci alkoholem; to samo stwierdził lekarz powiatowy p. dr. Gaszkowski z Starogardu. Badania w laboratorjum Chemicznej Fabryki „Ergasta“ w Starogardzie wykazały, że żołądki zmarłych nie zawierały żadnych innych trucizn prócz owej ca. 84 proc. surówki.

Stopa pozostawił wdowę z sześciorgiem sierót, a Osowski wdowę i dwie sieroty; wszystkie dzieci nie liczą jeszcze 14 lat.

Gdy obie wdowy zażądały od zarządu majątku Piętowa należnego im wsparcia i utrzymania za zawinione ze strony domeny zatrucie mężów, wydało Piętowo każdej wdowie w ubiegłych 9 miesiącach po śmierci tylko 3 centnary żyta i po litrze mleka dziennie. Dostarczone 3 centnary zboża bardzo prędko się wyczerpały wobec licznych dzieci. Majętność Piętowo nie wydała nawet zapracowanego wszystkiego deputatu. Wobec ciągle wzrastającej drożyzny i braku zarobku bieda i głód zapanowały w obu rodzinach, nie starczy już na chleb codzienny, a za co kupować opał, obuwie, ubrańka, deputat dotychczasowy itd.

Liczne starania u wójta itp. dotychczas żadnych nie odniosły skutków; łudzono wdowy zawsze obiecankami, a ze strony zarządu Piętowa nawet pogróżkami i szydzeniami. Tak wielka niesprawiedliwość, jak owo zatrucie robotników, nie powinna pod żadnym względem być zupełnie zagłuszona. Dokąd ostatecznie państwo polskie doszłoby, gdyby to wielkie przestępstwo miało ujść płazem tym, którzy zawinili śmierć robotników.

Apeluje się do odpowiednich władz i urzędów, do Prokuratorji Generalnej, do Pana Wojewody, do zdrowej opinji bezpartyjnej społeczeństwa, — by poszkodowanym wdowom zarząd majętności Piętowo musiał wydać dożywocie odpowiedni deputat, mieszkanie, i utrzymanie podług stanu; bo w przeciwnym razie weźmie górę zuchwałość podobnych ludzi, którzy chcą u nas na Pomorzu zaprowadzić stosunki przedpotopowe. Robotnik, oddający za nikłą zapłatą swe siły nie jest dziś więcej zwierzęciem, nie jest więcej własnością osobistą pracodawcy, żeby tenże sobie postępował z robotnikiem podług swego widzimisię.

Weźmy więc wszyscy w obronę obie wdowy i popierajmy je w słusznych żądaniach wobec majątku Piętowo; bo w przeciwnym razie doczekamy się powoli znów znanej nam dobrze z historji swawoli dawnych czasów przedrozbiorowych.

—** **KOŚCIERZYNA. (Wybory do Rady miejskiej).** W niedzielę 13 bm. odbywały się tu wybory do Rady miejskiej Z 2348 uprawnionych do głosowania oddało głosy 1606 wyborców, a więc dwie trzecie. Uzyskała lista obywatelska ! radnych, lista urzędników — 5 radnych, lista secesyjna dr Pellowskiego — 2 radnych, lista socjalistów — 3 radnych.

Takiego mniej więcej wyniku wyborów się spodziewano, jednakże sukces listy socjalistycznej zdziwił nieprzyjemnie całe miasto. Wiedzieliśmy dobrze, że warcholstwo poszczególnych kierowników Narodowej Partji Robotniczej pracuje dla socjalizmu, liczyliśmy jednakowoż najwyżej na jednego kandydata socjalistycznego. Powodzenie listy socjalistycznej spowodowali przedewszystkiem Niemcy, którzy nie mogąc stworzyć własnej listy, głosy swoje oddali socjalistom, i pomogli im przeprowadzić 3 kandydatów, zamiast jednego.

Narodowa Partja Robotnicza przekonała się przy wyborach do Rady miejskiej, że odgrywa tu nieznaczną rolę. Wynik wyborów powinien być dla prowodyrów NPR. nauką i przestrogą, że uprawianie jałowej demagogji im nie pomaga, lecz wpędza tylko ludzi w szeregi socjalizmu.

Lista obywatelska zblokowała się na krótko przed wyborami z listą urzędniczą. Z uznaniem podnieść należy zdrowy naogół duch obywatelski, który odwrócił się od nagannej secesji, wywołanej przez p. dr. Pellowskiego. Niech to będzie nauką i przestrogą na przyszłość dla osób, które dobro ogólne wyzyskują dla własnych ambicji.

Nauka, literatura i sztuka.

— **Roczny kurs instruktorski wychowania fizycznego w Centralnej wojskowej szkole gimnastyki i sportów w Poznaniu.** Drugi roczny kurs instruktorski wychowania fizycznego w Centralnej wojskowej szkole gimnastyki i sportów w Poznaniu rozpocznie się w dniu 4 października.

Na kursie tym ministerjum spraw wojskowych przeznaczyło i w roku bieżącym 20 miejsc dla hospitantów cywilnych. Reflektanci winni złożyć odpowiednie podanie do C. W. S. G. i S. Poznań, Ogród Botaniczny, w terminie do 20 września; załączyć zaś do podania tego mają:

1. lekarskie świadectwo zdolności fizycznej,
2. dane o ich dotychczasowej działalności na polu wychowania fizycznego, oraz
3. świadectwo z ukończenia szkoły średniej.

Wiek hospitantów nie może przekraczać 30 lat życia. Zakwaterowanie i wyżywienie hospitantów zabezpiecza szkoła. Opłata za żywność po cenach kosztów nabycia podług każdorazowego cenika wojskowego.

Inspektoraty szkolne.

Na obszarze Rzeczypospolitej z wyjątkiem ziemi wileńskiej i G. Śląska znajdują się ogółem 294 inspektoraty szkolne. Z liczby powyższej przypada na b. Królestwo Kongresowe 86 inspektoratów, na b. zabór austrjacki 85, na Poznańskie 59, na Pomorskie 32 i na kresy wschodnie 32.

W inspektoratach pracuje ogółem 294 inspektorów szkolnych i 100 zastępców inspektorów oprócz personelu kancelaryjnego.

— **Nowy rok szkolny w Państw. Szkole Budowy maszyn w Grudziądzu.** Wpisy do Państwowej Szkoły Budowy Maszyn w Grudziądzu odbywać się będą 30-go i 31-go bm. egzamina poprawcze 31-go bm., egzamina zaś wstępne 1-go września.

Drukarnia Pomorska Tow. Akc. Grudziądz.
Za redakcje: Izydor Średzki

Ogłoszenie.

Ponowny transport górników i robotników do kopalń francuskich odjeżdża 9 września 22r.

Państwowy Urząd Pośrednictwa Pracy w Grudziądzu.

Smołę, Lepnik, Papę, Portlandcement

natychmiast z mego składu w Tczewie po najtańszych cenach do oddania.

Franciszek Guttmann, Tczew (Dirschau) Skarszewska 5a. (2735

Rzeźnia i towary

znacznie drożeją, radzimy więc nie zwlekać z zakupem jesiennej garderoby i towarów.

Przez dogodne dyspozycje jesteśmy w stanie wszelkie towary sprzedawać po cenach nader umiarkowanych:

Damskie suknie, palta, bluzki. Męskie garnitury, palta, spodnie. Dziecinne palta, sukienki i garnit. Bielizna i towary weln. i bawełn.

Chrześcijańska firma **Szmechel i Rozner, Łódź**

Filja Grudziądz, Wybickiego 4.

Prywatna Akademja Handlowa

w Grudziądzu biuro Szewska 6

rozpoczyna dnia 1 września r. b.

KURSY

języka polskiego, księgowość pojed. podw. włoski t. zw. ameryk., arytmatyki handl., korespondencji handl., stenografji polskiej, kaligrafji, pisanie na maszynie, organizacji handlu, geografji fizyczno-ekonomicznej ziem polskich, towaroznawstwa, polityki gospodarczej, prawa podatkowego, wekslowego, handlowego i publicznego. (2674

DYREKCJA

B. Dereziński

Przysięgły rewizor ksiąg i rzeczoznawca sądowy.

Odstąpię skład

z kompl. urządzeniem i wolnem mieszkaniem

natychmiast pod bardzo korzystnemi warunkami. Łask. zgłosz. proszę pod nr. 3207 do Głosu Pomorskiego.

Posady

Poszukuję (3175 **gospodyni** w średnim wieku na gospodarstwo około 200 mórg, dla samotnego pana. Gruntowna znajom. chowu drobiu, przyrządzanie owoców itp. konieczna. Zgłoszenia ze świadectwami: (3175 Restauracja, Chełmińska 26.

Fotografistka biegła w atelier i na dworze, samodzielna, potrzebna zaraz na plac ćwiczeń wojsk. (2721 **A. Sobański,** Grupa, przy Grudz.

Dzielny (2780 **starszy fornal** na stałą pracę i wysoką płacę poszukiwany. E. Gobritz, fabr. maszyn Wąbrzeźno (Pomorze)

Kasjerka, władająca polskim i niemieckim językiem w słowie i piśmie może się zaraz zgłosić do firmy **Tiburtius i Szałecki** Rynek 7. 3198

Poszukuję się zaraz **2 zdolnych ekspedjentów i jedną ekspedjentkę**

Ofertom należy dołączyć fotografję, odpis świadectw i wysokość żądanej pensji. (2718 Skład bławatów **H. Szulc, Chojnice** (Pomorze)

Poszukuję zaraz lub później do mego młyna wodnego, poruszanego turbiną (3189 **czeladnika młynarskiego** KLEISS, Kłódka Młyn, pow. Grudziądz.

Intelig. panny z zamiłowaniem do śpiewu zgłosić się mogą do Dyrekcji Teatru Miejsk. codziennie od godz. 1—2-giej. w połudn.

Sprzedaże

Dobrze utrzymane **szory do wyjazdu, pas zapędowy,** (rzemienny) **magiel, maszynę do szycia, skrzypce,** dobrze utrzymane **umeblowanie pokoju mieszkalnego** i inne sprzęty na sprzedaż. Mało Tarpno, Grudziądzka 21. 3194

4 metry czarnej materji na suknię (jedwabny szyfon), podwójnie szeroki i czarny żakiet na podszewce jedwabnej wszystko wyrób przedwojenny, i nowe, na sprzedaż. Lipowa 45, I piętro na prawo, wejście z podwórza. 3195

Duże lustro natychmiast na sprzedaż. (3205 Nass, Mickiewicza 26.

Maszyna do szycia na sprzedaż. (3200 Trzybiński, Wiślana 9.

Kamienica w Grudziądzu do sprzedania. Oferty do Głosu Pomorskiego 3204.

Uwaga! **Zimowe jabłka** niezawodnie cały sad za 150.000 marek sprzedam tamże kupię sportowy wózek dziecięcy. Koszarowa 11, II. p. l. (3214

Sprzedam łóżeczko dziecięce, biurko ciemno orzechowe, stolik do gry w karty (mahoniowy), umywalkę z płytą marmurową, biurko czarne, 2 wagi decymalne, kuchnię westfalską, stół do rozciągania i dużo innych sprzętów. Zgł. do Głosu Pomorskiego nr. 3189.

Dla strzelców! Nowa dobrze utrzymana **fuzja strzelecka** „Original Aydt", z wszelkimi przyborami 2 dyoptry, maszynka do naboi, jest więcej dającemu na sprzed. (2740 **Feliks Gęstwicki,** Nowemiasto, Pomorze, ul. pod Lipami 9.

Mieszkania

Na stancje z całkowitem utrzymaniem przyjmę dwuch uczni z lepszego domu. Opiekaroodzicielska i pomoc w naukach zapewniona. Wiadomość księgarnia „Wiedza" Wybickiego 33. 3191

Dla pań (3201 **pokój umeblowany** bez pościeli. Tuszewska Grobla nr. 18, I. prawo

---

Ofiarujemy do natychmiastowej dostawy

WAPNO AZOTOWE

(Azotniak)

i prosimy o spieszne zamówienia

Poznański Bank Ziemian T. Akc.

Departament Rolniczo - Handlowy

Tel. 1393, 1394. Centrala Poznań, ul. Podgórna 10. Tel. 3693 i 3697

Zamówienia mogą być także skierowane do naszych filji:

Warszawa, Mazowiecka nr. 1 tel. 151—27, 507—70 **Grudziądz,** Józefa Wybickiego nr. 25 tel. nr. 795 i 895. **Ostrów,** ul. Kaliska nr. 1 tel. nr. 130. **Leszno,** Rynek nr. 13, tel. nr. 13. **Bydgoszcz,** ul. Gdańska nr. 165, tel. nr. 310.

Ad. tel. Poznańskiego Banku Ziemian oraz filji: „Ziemia" filja w Warszawie „Pebezet"

Pomorskie Związki Hodowlane w Toruniu

urządzają w dniu 22 września br. o godz. 10-tej przed południem na dziedzińcu Rzeźni miejskiej w Grudziądzu w połączeniu z premjowaniem

licytację bydła zarodowego

rasy nizinnej czarnosrokatej oraz trzody chlewnej.

Licytowane będą: bnhaje zarodowe z pełnym pochodzeniem, krowy i jałowice, oraz knury i maciory rasy białej angielskiej. Na powyższą licytację będzie stawiona większa ilość krów i jałowic. Katalogi na życzenie osób zainteresowanych wysyła biuro Pom. Towarzystwa Hodowców Bydła w Toruniu Sienkiewicza 40, oraz nabywać będzie można takowe w dniu licytacji przy wejściu na miejscu przetargu. (2741

ORGANY

Budowa i przebudowa, reperacja i strojenie organów kościelnych, tanio i dobrze pod gwarancją.

ZAKŁAD BUDOWY ORGANÓW J. GOEBEL, Gdańsk Johannisgasse 9. Tel. 2833.

Oddział fabryki organów w Królewcu B. Goebel, M. Terletzki nast. w Królewcu

Przez firmę tę zbudowane są organy w katedrach w Pelplinie i Gnieźnie.

Wykonywanie i dostawa 2736 **piszczałek prospektowych** cynkowych, z zewnątrz aluminjowanych bardzo trwałych, o dobrym wyglądzie.

NOWE FISHARMONJE.

Dobrze 2746 **umeblow. pokój** ewentl. z całkowitem utrzymaniem od 1. 9. 23. do wynajęcia. ul. Lipowa nr. 29, II. p. lewo.

Uczenice znajdą **dobrą pensję** u samotnej pani z dobrego domu. (3202 Ogrodowa 29, III. lewo

2 umebl. pokoi poszukuje Dyrektor Teatru Miejskiego. Zgłosz. zwracać należy do eksped. tego pisma.

Pojedyńczych **pokoi umeblow.** z wiktem i bez wiktu poszukuje (3217 Dyrekcja Teatru Miejsk. Zgłosz. do eksp. t. pisma.

Mieszkanie 4—5 pokoi z kuchnią i o ile możliwe z łazienką i komórką dla służącej, poszukuje natychmiast lub od 1. X. Cena obojętna. Pośrednictwo pożądane za dobrym wynagrodzen. Oferty skierować do Gł. Pomorsk. pod nr. 2711.

Kupna

Poszukuje celem kupna **majątek ziemski** od 1000—1600 mórg w powiecie toruńskim, chełmińskim, świeckim, gniewskim lub wąbrzeskim o dobrej glebie. Zgł. do Gł. Pom. 3199.

Łódź motorową z biegami lub mały holownik od 40 do 60 koni, na płytką wodę około 70 cm. kapiny. (2745 **Cukrownia „Gostawice"** poczta Konin, ziemia Kaliska.

Rury gazowe 1" około 60 mtr. kupi **Browar Kunterszlyn T.A.** Grudziądz. (2737

Poszukuję celem późn. kupna dzierżawy (3213 **piekarni lub cukierni** Of. z pod. warunk. upr. **Jan Kruża,** Piaseczno, pow. Gniew

Zguby

Zaginął mały piesek biało-żółty toks (ogon nie obcięty). Proszę o odprowadzenie za stosownym wynagrodzeniem do mieszkania inżyniera Morkowicza, ul. 3 Maja 12. 3196

Choroby żołądka, kiszek, nerek i stwardzenia, hemoroidy leczą Szwajcarskie gorzkie zioła O-ra Bauera Żądać w aptekach i drogerjach. HURT- Umbrell Co, Poznań

Krycie dachów lupkiem, dachówką jak i papą, wykonuje **Maksymiljan Tarański,** Radzyn.

Ożenki

Rzemieślnik lat 23, posiadający własny warsztat, dla braku znajomości, poszukuje na tej drodze

ŻONY.

Panie w wieku 18—20 posiadające gotówkę, raczą swe oferty z foto gr. którą się zwraca nadesłać do Gł. P. pod nr. 3178a

Różne

Udzielam zbiorowych **lekcji** języka francuskiego **ul. Wybickiego 47,** II piętro lewo. 3197

Pieczątki Wł. Kulerski Grudziądz Pańska 19

Murarze i cieśle znajdą natychmiast przy dobrej płacy zatrudnienie. (2677 **Mieszkanie i kuchnia na budowli** **Poznański i Dorowski** Działdowo (Pomorze)

Starą, zużytą **BIELIZNĘ** i szmaty do czyszczenia kupuje w każdej ilości **Drukarnia Pomorska** **Grudziądz,** Groblowa 27/29.

Baczność! Baczność!

Polecam się do **dostawy mniejszych furmanek** jak zwózki kartofli, drzewa, węgli, bagaży z dworca i na dworzec, także i do mniejszych przeprowadzek w mieście. (3206 **Karol Niemann, Grudziądz, Klasztorna 19**

PAPĘ

Smołę kamienną
Lepnik
Karbolineum
Smołę drzewną
Dziegieć
Materjał budowl.

wszelkiego rodzaju poleca (2580

Grudziądzka Fabr. Papy Venzke & Duday

Grudziądz. Telefon 88.

Poszukujemy natychmiast dwuch elewów z wykształceniem średniem do Oddz. rolniczo-handlowego. Zgłoszenia pisemne z życiorysem i odpisami świadectw należy skierować pod adresem **Poznański Bank Ziemian Tow. Akc.** w Grudziądzu. 2072